

Привредни криминалитет је сложена појава и као такав чини дио криминалне стварности сваког друштва. Датира још од најстаријих времена. Био је познат у првим државно-правним системима које спомиње историја.

Овај облик криминалитета карактеристичан је за привредно пословање и финансије, што значи да је директно везан за економске и финансијске функције предузећа и компанија.

Без обзира о ком се државно-правном и привредно-политичком систему ради, као привредни криминалитет означава се увијек понашање и физичких и правних лица које је супротно моралним начелима и правно институционализованом понашању у привреди. Такво понашање, више или мање, омета нормално дјеловање привредног система, а учесницима у привредном животу, па и самом друштву, наноси или може нанјети штету.

Материјална штета проузрокована овом врстом криминалитета је далеко већа од оне која настаје као посљедица традиционалних облика криминалног понашања.

Оно што је карактеристично за овај облик криминалитета јесте профил извршиоца. Обично су то пословни људи и људи из високих слојева друштва. Припаднике високих слојева нико не пита како су дошли до богатства. Напротив, њихов углед и репутација их штити и онда када се ради о делинквентима. Због тога је привредни криминалитет, нарочито онај крупни, на извјестан начин табу тема. Тако на примјер, у годишњем извјештају ФБИ о криминалитету у САД се углавном говори о деликтима класичног криминалитета, а привредни криминал се готово и не спомиње.

У прилог чињеници да је привредни криминалитет карактеристичан за високе слојеве друштва говори и теорија једног од највећих криминолога прошлог вијека Едвина Сатерленда. Он објашњава криминално понашање теоријом диференцијалне асоцијације гдје је први пут употребио израз „криминалитет бијелог оковратника“ да би означио криминалитет високих класа везан за њихове послове, културу и њихов професионални миље. Овај аутор је спровео истраживање о криминалу великих предузећа у САД 30-их и 40-их година прошлог вијека како би указао на значај криминалитета „бијелог оковратника“.

Привредни криминалитет се реализује методама преваре, фалсификата, корупције, злоупотребе положаја као и кориштењем пословних и повјерљивих података.

Оно по чему се привредни криминалитет разликује од тзв. општег или класичног криминалитета јесте чињеница да је највећи број деликата против привреде по својој природи прикривен. Само чињење кривичног дјела не изазива одмах видљиве промјене у спољашњем свијету, јер посљедице нису непосредне ни очигледне. Оштећени код ове врсте деликата је у извјесном смислу апстрактан, а друштво реагује тек пошто је деликт откривен. Сама радња извршења код знатног броја кривичних дјела дуже траје, а што је тај размак

већи то су заштита и откривање мање дјелотворни, а висина штете већа. Поред тога, одређен број тих дјела остаје трајно неоткривен те је тамна бројка врло висока.¹

Рјеч је, дакле, о једној комплексној појави која обухвата скуп свих криминалних дјелатности које се врше у привредном пословању и које су управљене против привреде.

У овом раду ћу покушати да приближим појам привредног криминалитета, опишем његове појавне облике и типологију извршиоца, те да посебан акценат ставим на супротстављање и сузбијање ове специфичне врсте криминалитета.